

MAJ

Kalendarium maj 1982

1

- W Białymstoku, Bielsku-Białej, Gdańsku, Gdyni, Łodzi, Szczecinie, Toruniu, Warszawie i innych miastach odbywają się [manifestacje 1-majowe](#) organizowane przez podziemną „Solidarność” odbywają się w Białymstoku, Bielsku-Białej, Gdańsku, Gdyni, Łodzi, Szczecinie, Toruniu, Warszawie i innych miastach.
- Białystok – w miejscu zbiórki rządowego pochodu zdetonowano petardę.
- Łapy – oblano farbą pomnik Marcelego Nowotki.
- Świdnik – w kościele Chrystusa Odkupiciela odprawiona zostaje msza św. w intencji ludzi pracy; po mszy spod kościoła wyrusza pochód, rozgoniony przez SB.
- Toruń – licząca około 3 tys. osób niezależna manifestacja zostaje zaatakowana przez oddział 160 zomowców uzbrojonych w pałki szturmowe. Jedna z grup demonstrantów dostaje się do wieży Ratusza, skąd razi kamieniami tłum milicjantów, raniąc dwóch zomowców. W trakcie zajść zostają zatrzymane 93 osoby.
- Warszawa – mimo sprzeciwu Zbigniewa Bujaka, odbywa się wielka manifestacja z udziałem ok. 30 tys. osób, zorganizowana przez [Międzyzakładowy Robotniczy Komitet Solidarności](#) (MRKS). Pochód przechodzi z pl. Zamkowego ulicami Miodową, Długą i Mostową nad Wisłę, gdzie ulega samorozwiązaniu.
- Wrocław – przewodniczący Regionalnego Komitetu Strajkowego Władysław Frasyniuk sprzeciwia się wezwaniu do organizacji niezależnej demonstracji pierwszomajowej, w mieście panuje spokój.

2

- W Elblągu oblano farbą pomnik gen. Karola Świerczewskiego.

3

- W rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja wielotysięczne tłumy gromadzą się w manifestacjach ulicznych w Białymstoku, Elblągu, Gdańsku, Gliwicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Szczecinie, Świdniku, Toruniu, Warszawie i innych miastach. Wszędzie interweniuje ZOMO. Obchody święta 3 Maja mają gwałtowny przebieg.
- Gdańsk – w stan gotowości postawionych zostaje 3262 milicjantów, których wspiera dodatkowo 610 kursantów ze słupskiej Szkoły Podoficerskiej MO. Demonstracja w Gdańsku rozpoczyna się ok. godz. 17.00 na Targu Drzewnym i pod pomnikiem Jana Sobieskiego, gdzie gromadzi się co najmniej 4 tys. osób. Po obrzuceniu przez manifestantów kamieniami radiowozu, z którego trwa nawoływanie do rozejścia się, do ataku ruszają pododdziały ZOMO. Rozproszeni demonstranci przystępują do budowania barykad, z których większość powstaje na Starówce, gdzie szybko przenosi się główne centrum walk. Barykady bronione są przy użyciu kamieni i butelek z benzyną. Część uczestników zamieszek chowa się w kościele Mariackim, gdzie o godz. 18.00 rozpoczyna się msza św. Po jej zakończeniu walki wybuchają na nowo ze zdwojoną siłą, wygasają dopiero po godz. 22.00. Zatrzymanych zostaje 402 demonstrantów.
- Kraków – ok. godz. 19.40, po zakończeniu mszy św. w Katedrze na Wawelu, ul. Grodzką rusza w kierunku Rynku Głównego 7-tysięczny pochód. Tłum śpiewa *Rotę* i skanduje: „Solidarność”, zatrzymuje się na wysokości ul. Poselskiej. Tam drogę blokuje im oddział ROMO. Szpaler milicji, przy wtórze okrzyków „Targowica”, zostaje obrzucony monetami. Wówczas ruszają do akcji armatki wodne. Demonstranci przeciwstawiają im kamienie, butelki, deski i kosze na śmieci. Część pochodu rozbiega się po okolicznych ulicach, część zostaje zablokowana. Starcia szybko rozprzestrzeniają się na inne części centrum miasta. Formuje się kilka grup manifestantów, liczących do tysiąca osób każda, skandują hasła, budują zapory z ławek oraz koszy na śmieci, na widok zbliżającej się milicji chowają się do świątyń (oo. Franciszkanów i oo. Dominikanów). Najbardziej zaciekle walki mają miejsce na ul. Stolarskiej, gdzie obok konsulatu USA staje barykada. Nadal trwają starcia na Grodzkiej. Armatki wodne nie są w stanie złamać oporu demonstrantów. Dopiero ok. godz. 21.40, dzięki mediacji oo. dominikanów, grupie tej pozwala się na opuszczenie w spokoju ulicy. Milczący pochód przechodzi ul. Westerplatte i rozwiązuje się w okolicy Dworca Głównego PKP.

Zatrzymane zostają 64 osoby.

- Lublin – ok. godz. 20.00 kilkutyśięczny pochód maszerujący przez środek miasta zostaje zaatakowany przez pododdziały ZOMO i ROMO, które używają pałek i gazu łzawiącego. Akcję wspierają 2 armatki wodne i 2 wojskowe wozy strażackie. Starcia trwają ponad godzinę, zatrzymane zostają 34 osoby. Starcia z milicją trwają jeszcze 4 V - pod pomnikiem Konstytucji 3 Maja, także 5 V - na pl. Litewskim. Kolejne 178 osób trafia do aresztu.
- Szczecin – w godzinach rannych grupy ludzi składają kwiaty pod tablicą upamiętniającą ofiary Grudnia 1970. Po południu do rozpędzenia kilkutyśięcznego tłumu rusza 1800 milicjantów wspieranych przez 9 armatek wodnych. Zaatakowani demonstranci bronią się obrzucając samochody milicyjne kamieniami i butelkami z benzyną, w wyniku czego uszkodzonych zostaje 13 pojazdów MO. W czasie kilkugodzinnych walk zostaje zatrzymanych 249 osób, kilkadziesiąt (po obu stronach) jest rannych. Manifestanci opanowują i podpalają hotel milicyjny. Starcia trwają następnego dnia. Demonstranci są lepiej przygotowani i wyposażeni – łączność pomiędzy poszczególnymi grupami utrzymują młodzi ludzie na motocyklach, a wielu spośród uczestników walk nosi chustki na twarzach (chronią przed gazem i rozpoznaniem na fotografiach) oraz kaski. Siły milicyjne zostają wzmocnione przez 230 żołnierzy WOP. Demonstranci atakują kamieniami i butelkami zza barykad i z dachów wielu budynków. Zostaje zniszczonych 19 pojazdów MO; zatrzymanych ok. 200 uczestników zajęć.
- Toruń – na Rynku Staromiejskim od godz. 16.00 zbierają się liczne grupy ludzi. Ok. godz. 18.00 wozy milicyjne włączają sygnały i zaczynają objeżdżać Rynek. Wzywają do rozejścia się, po czym oddziały ZOMO w hełmach i z tarczami przystępują do ataku. Ludzie są bici pałkami, kopani i wrzucani do milicyjnych wozów. Akcja trwa około pół godziny. O godz. 19.00 rozpoczyna się msza św. w kościele oo. Jezuitów. Milicja szczelnym kordonem otacza kościół, Rynek i przylegające ulice. Po nabożeństwie, ok. godz. 20.00, ZOMO atakuje wychodzących z kościoła, nie oszczędzając kobiet i dzieci. Wozy milicyjne w pełnym biegu wjeżdżają w grupy ludzi, oblewają wodą z działek i obrzucają pociskami z gazem łzawiącym. Akcja ZOMO trwa ok. 2 godzin. Zostają zatrzymane 223 osoby.
- Warszawa – gromadzą się znaczne siły milicyjne: 6 tys. funkcjonariuszy ZOMO i ROMO Brygady Manewrowej Komendy Stołecznej MO, 1300 kursantów WSO ze Szczytna i SPMO z Piły. Działania milicji mają wspierać pododdziały Wojsk Nadwiślańskich, WSW i WOWewn. Na zgromadzony na pl. Zamkowym ponad 7-tysięczny tłum zomowcy nacierają kilka minut po godz. 16.00 przy użyciu armatek wodnych i granatów z gazem łzawiącym. Manifestanci rozbiegają się po wąskich uliczkach Starówki. Przy wejściu do katedry św. Jana powstaje zator, zomowcy atakują pałkami ludzi na obrzeżach tłumu

starającego schronić się w kościele. Areną starć staje się Rynek Starego Miasta, gdzie demonstranci bronią się, używając kamieni. Powstają barykady. Po wyparciu ze Starego Miasta manifestanci grupują się w różnych częściach śródmieścia. Trwają ostre starcia między rzucającymi kamieniami ludźmi a wyposażoną w śmigłowce, armatki wodne i transportery opancerzone milicją. Do najcięższych walk dochodzi w rejonie mostu Śląsko-Dąbrowskiego. Tłum, wykorzystując zatrzymane autobusy MZK i betonowe elementy, blokuje most. Przejeżdżające Wisłostradą pojazdy milicyjne atakowane są zerwanymi i potłuczonymi płytami chodnikowymi. Na ul. Bednarskiej powstaje barykada z autobusów MZK, na ul. Furmańskiej zostaje zniszczony radiowóz. Po wieczornej mszy w Katedrze grupy zomowców znowu atakują ludzi wychodzących z kościoła. Starcia koncentrują się w rejonie Starego Miasta. Według oficjalnych danych zostaje zatrzymanych 271 osób, 20 manifestantów trafia do szpitala. Po stronie sił milicyjnych rannych jest 51 funkcjonariuszy. W trakcie demonstracji umiera na zawał serca 56-letni ślusarz zakładów Unitra-Unima Mieczysław Radomski.

- Prezydent Warszawy wprowadza ponownie godzinę milicyjną od 24.00 do 5.00, a dla młodzieży do lat 18 – od 21.00 do 5.00, i zawiesza działalność instytucji kulturalnych i rozrywkowych.

3-4

- Na Jasnej Górze obraduje 184. Konferencja Plenarna Episkopatu Polski. Przedstawiony zostaje projekt utworzenia Fundacji Rolniczej, która we współpracy z zachodnimi donatorami i inwestorami miałaby wspomóc indywidualne rolnictwo w Polsce. Prymas Polski przedstawia biskupom koncepcję Fundacji i rozmowy, jakie już zostały w tej sprawie przeprowadzone m.in. z kard. Josephem Hoeffnerem z RFN.
- W nocy z 3 na 4 V zmarł, zatruty gazami łzawiącymi, Władysław Durda, ślusarz z Zarządu Portu Szczecin. Podczas demonstracji 3-majowych Władysław Durda nie wychodził z domu, jednak jego mieszkanie było tak zagazowane, że zaczął się dusić. Milicja odmówiła jego żonie wezwania Pogotowia.

4

- Sejm uchwała ustawę o szkolnictwie wyższym w kształcie wynegocjowanym w 1981 roku.

5

- W Lubsku w województwie zielonogórskim oblano farbą pomnik żołnierzy sowieckich.

6

- W Gdańsku powołana zostaje Regionalna Komisja Koordynacyjna NSZZ „Solidarność” Region Gdańsk w składzie: Bogdan Borusewicz, Aleksander Hall, Bogdan Lis, Leszek Świtek.

7

- Edward Atończyk, internowany w Tarnobrzegu, zostaje skazany na 4 lata więzienia za pisanie wierszy, listów i rymowanek zawierających *falszywe wiadomości*.
- Na cmentarzu komunalnym w Ławie uszkodzono pomnik żołnierzy sowieckich.

8

- W Warszawie powstaje Regionalny Komitet Wykonawczy NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze w składzie: Zbigniew Bujak, Zbigniew Janas, Wiktor Kulerski, Zbigniew Romaszewski; od X 1983 także Konrad Bieliński.

9

- W Żabnie, w woj. bydgoskim, oblano farbą obelisk ku czci żołnierzy sowieckich.

11

- W Poznaniu na ul. Fredry funkcjonariusze MO zatrzymują 19-letniego ucznia Technikum Ogrodniczego Piotra Majchrzaka; brutalnie pobity, 18 V umiera, nie odzyskawszy przytomności, w szpitalu przy ul. Lutyckiej. SB „przestrzega” szkolnych kolegów zamordowanego przed udziałem w pogrzebie, który odbył się 22 V na cmentarzu w Miłostowie, przeradzając się w manifestację protestu.
- Lech Wałęsa zostaje przeniesiony do Arłamowa k. Krościenka, do dawnego ośrodka rządowego, położonego ok. 6 km od granicy z ZSRS.

12

- Sąd Wojskowy w Katowicach pod przewodnictwem kpt. J. Medyka uniewinnia wszystkich oskarżonych o kierowanie strajkiem w KWK [Piaśt](#) w XII 1981. Górnicy zostają internowani.

13

- Na apel TKK w całym kraju odbywają się 15-minutowe manifestacje i strajki, m.in. w zakładach Białegostoku, Czarnej Białostockiej, Bydgoszczy, Elbląga, Lublina, w Łapach, Łodzi, Mielcu, Poznaniu, Rzeszowie, Sieradzu, Skarżysku-Kamiennej, Toruniu, Warszawie i Wrocławiu. Następnego dnia władze zwalniają z pracy wielu uczestników strajków, przywracając w zakładach atmosferę zastraszenia.
- W Krakowie – ok. godz. 19.30, po zakończeniu nabożeństwa w kościele Mariackim, na Rynku Głównym pod pomnikiem Adama Mickiewicza gromadzi się ok. 12 tys. osób. Wzywająca do rozejścia się milicja zostaje zagłuszona skandowanymi hasłami (m.in. „WRON-a skona”) i gromkim zbiorowym krakaniem. O godz. 20.15 ze wszystkich przyległych do Rynku ulic rusza natarcie pododdziałów ZOMO, ostrzeliwując tłum granatami gazowymi. Do akcji przeciwko manifestantom użyte zostają armatki wodne i 2 skoty. Ok. godz. 21.00 zamieszki wygasają, oddziały milicji rozpraszają mniejsze grupy demonstrantów na ulicach Starego Miasta, w rejonie Poczty Głównej i dworca PKP. W krakowskich aresztach zostaje zatrzymanych 104 demonstrantów.
- W Warszawie – w godzinach popołudniowych demonstranci próbują zablokować rondo na skrzyżowaniu Al. Jerozolimskich i ul. Marszałkowskiej. ZOMO i milicja rozpraszają tłum.
- Na pl. Wolności w Mysłowicach ładunek wybuchowy uszkodza pomnik żołnierzy sowieckich. Wojewoda katowicki wprowadza na terenie miasta godzinę milicyjną.
- Władze internują trzech dziekanów Uniwersytetu Warszawskiego: doc. Jadwigę Puzyninę, doc. Hannę Świdę-Ziembę i doc. Joannę Mantel-Niećko. Wszystkie trzy zajmowały się internowanymi pracownikami UW.
- W miejscowości Biała w woj. opolskim na pomniku żołnierzy sowieckich namalowano antysowieckie napisy.

13-30

- Internowani w Warszawie-Białolecie prowadzą głódówkę protestacyjną przeciwko stanowi wojennemu. W głódówce biorą udział: [Lech](#) Dymarski, Andrzej Gwiazda, Seweryn Jaworski, Cz. Kijanka, W. Król, Jacek Kuroń, Karol Modzelewski, Janusz Onyszkiewicz, Grzegorz Palka, A. Pietkiewicz, Jan Rulewski, Antoni Tokarczuk, Henryk Wujec, Jan Krzysztof Kelus, Anatol Lawina, W. Żarnecki. Głódówki zostają podjęte również w innych Ośrodkach Odosobnienia.

14/15

- Na cmentarzu komunalnym w Olsztynie uszkodzono mauzoleum funkcjonariuszy MO i UB.

19

- Przedstawiciele kultury i nauki polskiej wystosowują apel do Sejmu PRL:

[...] Przedział między władzą a społeczeństwem pogłębia się. W środowiskach twórców kultury i inteligencji wzrasta nieufność do polityki obecnie praktykowanej [...] Łagodzenie rygorów stanu wojennego postępuje nader wolno. Nie zwolniono internowanych, mimo obietnicy Premiera Rządu PRL, złożonej w końcu stycznia br. Nie działa wciąż wiele stowarzyszeń twórczych i naukowych. Wobec SDP zastosowano niezwykle środki, likwidując związek i unieważniając demokratycznie wybrane władze. Nic też nie zapowiada rekonstruowania NSZZ „Solidarności”.

- Pod apelem podpisali się: Nina Assorodobraj-Kula, Elżbieta Barszczewska, A. Brodzka, Z. Brzozka, I. Byreka, T. Byrski, J. Dziędzira, Kazimierz Dziewanowski, Irena Eichlerówna, Marek Edelman, J. Garewicz, Stanisława Grabska, A. Grzegorzczak, Eryk Infeld, A. Jackiewicz, A. Jarecki, J. Jaruzelski, M. Jasieńska, J. Jastrzębski, H. Jędrzejowska, B. Joncher, Jacek Kalabiński, Stefan Kiniewicz, J. Kłoczowski, M. Kopeć, B. Korzeniewski, Zofia Kucówna, Witold Kula, Zofia Kuratowska, Zbigniew Libera, J. Lutyński, Z. Malicki, Antoni Mączak, W. Marczewski, C. Mejro, S. Morawski, Z. Mrozowska, ks. S. Nagry, E. Otto, A. Ryszkiewicz, J. Gempoliński, J. Siennicki, Z. Stefanowiska, Julian Strykowski, J. Tchórzewski, B. Urbanowicz, A. Wallas, A. Wróblewski, C. Zagorzelski, Benedykt Zientara, K. Zwolińska, M. Zagrodzka.
- Wznowiona zostaje automatyczna łączność telefoniczna na terenie całego kraju.

21

- W Mrągowie uszkodzono pomnik funkcjonariuszy MO i UB, poległych w walce z tzw. reakcyjnym podziemiem.

23

- Z żałobną winiętą ukazuje się pierwszy od chwili wprowadzenia stanu wojennego numer „Tygodnika Powszechnego”.

24

- Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego w siedzibie Wojskowego Sądu Garnizonowego w Rzeszowie pod przewodnictwem ppłk. Mieczysława Przybosia w trybie doraźnym skazuje: Andrzeja Jakuba Maślacha na 4 lata i 6 miesięcy, Mirosława Władysława Copa na 4 lata, Janusza Dziewę na 3 lata i 6 miesięcy, za to: [...] że w dniu 14 grudnia 1981 r. w Stalowej Woli zorganizowali na oddziałach zmilitaryzowanych Huty Stalowa [Wola](#) strajk w związku z wprowadzeniem stanu wojennego; od 13 stycznia 1982 r. do 13 kwietnia 1982 r. zorganizowali w wydziałach zmilitaryzowanych strajki w dniach 13 stycznia, 15 lutego, 13 marca, 13 kwietnia [trwające od kilkunastu minut do kilku godzin]. Oskarżał prokurator wojskowy ppor. Krzysztof Pękalski. obrońcy: Wiktor Kruk, Andrzej Bochenek, Lech Świerczewski.
- W Warszawie ukazuje się 1. numer tygodnika „CDN – [Głos](#) Wolnego Robotnika”, pisma Międzyzakładowego Robotniczego Komitetu „Solidarności” (MRKS). Do 1990 roku ukazuje się 247 numerów.

26

- W Poznaniu zostaje powołany Konspiracyjny Zarząd Regionu Wielkopolska NSZZ „Solidarność” w składzie: L. Różański, Mieczysław Bryk, Jerzy Krężlewski, Maciej Musiał, Tadeusz Szeszuła, Zbigniew Dolata, Ireneusz Adamski.

28

- Sąd Wojewódzki w Gdańsku pod przewodnictwem sędziego T. Broksa, skazuje: Krzysztofa Dowgiałę na 4 lata więzienia, Tomasza Moszczaka na 3,5 roku, Reginę Jung na 3 lata, Alojzego Szablewskiego na 2 lata, zawieszając wykonanie kary na 2 lata, za

to, że: [...] od 13 do 16 grudnia 1981 w Gdańsku]. Waszkiewicz jako członek prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” i Krajowego Komitetu Strajkowego; [...] nie odstąpili od udziału w działalności i zorganizowali oraz kierowali strajkiem obejmującym zakłady regionu gdańskiego i innych województw przez organizowanie komitetów strajkowych, wydawanie komunikatów, apeli, odezw, oraz podejmowanie innych prac organizacyjnych; [...] Jana Waszkiewicza sąd uniewinnił i osadził w szpitalu psychiatrycznym. Oskarżał wiceprokurator wojewódzki R. Blaszkowski. obrońcy: mec. Kotowska i mec. Szpakowski.

30

- W miejscowości Rycerka Górna oblano farbą pomnik poległego w tamtych okolicach partyzanta sowieckiego.

31

- W Warszawie na pl. Zwycięstwa (obecnie pl. Piłsudskiego) wmurowana zostaje granitowa płyta ku czci zamordowanych górników z Kopalni Węgla Kamiennego Wujek i złożone przed nią kwiaty. Akcję przeprowadziła grupa MRKS w składzie m.in. Adam Borowski, Wojciech Sieradzki, Wojciech Borkowski.